

Загалом світогляд – це форма суспільної самосвідомості людини (індивідів, соціальних груп, класів, суспільства), через яку суб'єкт світогляду сприймає, осмислює, оцінює навколишню дійсність як світ свого буття і діяльності, визначає і переживає своє місце, призначення і “долю” в ньому.

Світоглядними формами чуттєвості виступають світовідчуття і світосприйняття. Саме вони забезпечують чуттєве, символічне осягнення чуттєво не даного, духовного змісту предметів людських почуттів. Бо людські почуття в чуттєвій формі можуть адекватно відображати лише одиничне, а такі їх предмети, як Вітчизна, добро, краса, пам'ять померлих, образи майбутнього є предметами загальними, відображувальними в символічній формі.

Символічна форма об'єктивації предметів духовних почуттів (насамперед тих, які наділяються атрибутами святості) вимагає і символічної форми шанування їх предметів – чим і є ритуал, обряд, урочисті символічні діяння, поклоніння. В такі способи задовольняються вищі, духовні, світоглядні почуття людей.

Важливу роль у формуванні людської духовності відіграють наукові, зокрема історичні знання. Прикладом цього є формування національної свідомості. Важливим культурним засобом її становлення є історичні знання – від легенд, дум до історичної науки. В цій своїй функції історичні знання і уявлення є формою самосвідомості людини, за допомогою якої людський індивід усвідомлює свою причетність до народу, нації, людства.

Abstract

We consider the fundamental trends of contemporary world culture: combination, interaction, and different forms found individually and universal.

Keywords: *culture, spirituality, personalization, integration.*

УДК 378.4:001.32

Жижко Т. А.

УНІВЕРСИТЕТСЬКА ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА АКАДЕМІЧНОЇ

Розглянуто значення університетів для формування засад академічної освіти; охарактеризовано ідею університетської освіти – від середньовіччя до сьогодення: Середньовічні університети плекали знання заради освіченості, університети Нової доби підносили знання як засіб отримання нових знань, розвитку людського розуму, для Сучасних – пріоритетом є особистість.

Ключові слова: *університетська освіта, філософсько-педагогічний дискурс, академічна освіта.*

Проблема академічної освіти утвердилась як центральна проблема філософсько-педагогічного дискурсу практично відразу з появою університетів як особливих науково-освітніх і культурно-просвітницьких закладів. Головним наріжним каменем сучасних дискусій постає ідея університету, її наявність у сучасних університетах, її місце в академічному і суспільному (громадянському) дискурсі. Університет вже більше двох століть слугує темою постійних роздумів і палких дискусій. Це пояснюється, зокрема, тим, що з університетом так чи інакше пов'язане життя всієї інтелектуальної еліти сучасних суспільств. Саме університет є місцем, де вона утворюється і виховується, він же є і тим місцем, з яким пов'язане подальше життя тих людей, які здійснюють найбільш помітний вплив на духовний “ландшафт” сучасності. Таким чином, хоча академічна освіта в окремих своїх проявах та принципах виникла до появи перших університетів, а також певною мірою присутня у функціонуванні інших навчальних закладах, таких як різні спеціалізовані і галузеві навчальні інститути та інші вузькопрофільні навчальні заклади, а також спеціалізованих науково-дослідних закладах, таких як академії та науково-дослідні інститути, саме університетська освіта складає ядро та основний масив академічної освіти.

Ідея університету охоплює понад півтисячоліття, починаючись з моменту зародження в Італії XII–XIII століть перших університетів і сягаючи кінця XVII – початку XIX ст. Власне, на початкових етапах своєї історії термін *universitas* вживався для позначення корпорації вчителів та учнів, що складалася в межах вищої школи (*studium*) з універсальною програмою навчання. З часом уже самі школи такого типу почали називати університетами. І відтоді в енциклопедичних словниках університетом називають “найстаріший і головний тип європейського вищого навчального закладу” [1]. Тому університет за визначенням повинен прищеплювати людині здатність до універсального осмислення світу, до самостійного навчання і самовдосконалення протягом усього життя. Також, що дуже важливо, саме філософія, завдяки своєрідній природі цього типу духовного освоєння світу, відіграє визначальну роль у реалізації ідеї університету в тому вигляді, в якому ідея ця утвердилась у європейській культурі.

У XXI сторіччі найпотужнішою рушійною силою розвитку і нарощування конкурентоспроможності країн на міжнародних ринках стає виробництво знань, нагромадження та їх практичне використання. Успішність вибору та реалізації інноваційної стратегії держав значною мірою визначається роллю вищої освіти в побудові наукоємних систем, суспільним визнанням ідеї університету, його зв'язком з оновленням технологій здобуття знань. Ідея університету сьогодні пов'язана з розвитком особистості, механістична парадигма змінюється на гуманістичну. Середньовічні університети плекали знання заради освіченості, університети Нової доби підносили знання як засіб отримання нових знань, розвитку людського розуму, пріоритетом сучасного університету є особистість.

Представники різних галузей наукового знання дійшли висновку, що у XXI столітті в освіті сучасної людини увага повинна акцентуватися на гуманізації. Але у вітчизняній ідеї університету, незважаючи на усі зусилля, спрямовані на гуманізацію освіти, до цього часу спостерігаємо зорієнтованість на сциєнтично-практичну парадигму, яка існує з доби Просвітництва. Та сама проблема гуманізації освіти часто-густо зводиться здебільшого до критичних випадів у бік сциєнтично-технократичного напрямку та звинувачення його у загостренні проблем людства. Процеси гуманізації освіти, набуваючи ознак антисциєнтичного характеру, на практиці звелися до формалізму – до зменшення годин, що відводяться на викладання дисциплін природничого і технічного циклу, або, навпаки, на збільшення годин навчання суспільних дисциплін. Але треба враховувати, що традиційно, з часу свого виникнення, університет пов'язував свою долю з універсальним розумом. Спочатку цей розум виступав у формі теологічного або філософського, потім – наукового розуму. У міру того, як у культурі змінювалося місце тієї або іншої форми розуму, університет змінював свою ідею. Сьогодні, коли наші уявлення про універсальний розум зазнають значних трансформацій, також вимагає свого переосмислення ідея університету.

Безумовно, ідея університету та проблеми його розвитку завжди перебувала під пильною увагою дослідників як вітчизняних, так і закордонних. Важливе значення для всебічного дослідження історії університетської освіти мають праці, в яких висвітлюються теоретико-методологічні аспекти розвитку вищої освіти в Україні. У ґрунтовних дослідженнях В. Кременя, В. Андрущенка, В. Лугового, В. Лутая, В. Сагарди, Л. Коваль розкрито сутність та важливі структурні елементи університетської освіти, стратегічні напрями її модернізації на сучасному етапі. Останніми роками видано декілька вагомих наукових праць, що розкривають історичні та соціальні аспекти розвитку університету та висвітлюють дискусії з приводу принципів його існування у сучасному суспільстві, його місії та історичної ролі. Серед таких робіт треба відзначити антологію М. Зубрицької, у якій зведено тексти відомих світових філософів щодо ідеї університету; монографію О. П. Мещанінова, яка містить ґрунтовний аналіз сучасного стану університету в Україні та перспективи різних форм його розвитку; монографію дніпропетровських дослідників М. Полякова і С. Савчука, де визначаються проблеми сучасного університету; праці В. С. Бакірова, у яких висвітлена проблема множення кількості університетів та втрата ідеї університету за рахунок якості, універсальності та науковості.

Серед праць, присвячених університету, особливе місце займає “Ідея Університету” Ярослава Пелікана – книга, що підсумовує розвиток університету як центрального культурного інституту за вісім сторіч. У розрізненні минулого і сучасного стану культурного життя “верховного інтелекту” Пелікан визначає відповідальність університету за справу освіти, дослідження, наукову комунікацію, громадянське виховання та суспільний розвиток. Водночас автор розглядає те, як переживає науково-освітня справа спокуси політикою, релігією та ринком.

Хотілося б зазначити, що майже всі дослідники звертають увагу на втрату сучасним університетом власної ідеї за рахунок невиправданого збільшення навчальних закладів, які отримали назву “університет”. Це призводить до втрати ідеї університету, бо такі навчальні заклади здатні готувати вузькопрофільних фахівців, які користуються попитом на ринку праці. Університет відрізняється рівнем сукупності таких факторів, як якість діяльності, висока репутація, опанування багатьох галузей знання, вагома дослідницька діяльність.

Використана література:

1. Словарь Горський В. Ідея університету в Києво-Могилянській редакції / Вілен Горський // Часопис “Дух і літера”. – Київ : Дух і літера, 2006. – № 15-16. – С. 111.

Abstract

The value of universities is considered for forming of principles of academic education; the idea of university education is described – from dark ages to segodennya: Medieval universities cherished knowledge for the sake of formed, the universities of the New days brought knowledge as mean of receipt of new knowledges, development of human mind, for Modern – priority is personality.

Keywords: *university education, philosophical-pedagogical diskurs, academic education.*

УДК 786.2 (477) “19”

Згурська Н. М.

ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ФОРТЕПІАННОЇ МУЗИКИ У ХХ СТ.

У статті досліджується процес розвитку української фортеп’яної музики у ХХ столітті, розкриваються провідні тенденції, особливості творчості видатних митців за жанровими та стилевими ознаками, підкреслюються досягнення вітчизняної фортеп’яної класики.

Ключові слова: *українська фортеп’янна музика, провідні тенденції розвитку, стилістичні особливості, нові гібридні жанри.*

Українська фортеп’янна музика – явище високохудожнє та особливе, всебічний її розвиток припадає саме на ХХ ст. У цей період виокремлюються характерні жанри, стилеві особливості, розвивається образна неповторність. Ціла плеяда композиторів (В. Косенко, Б. Лятошинський, Л. Ревуцький, М. Скорик, І. Шамо, А. Штогаренко), спираючись на світові традиції, створюють неперевершені зразки національної музичної класики.

Своєрідним імпульсом розвитку української фортеп’яної музики став славетний М. Лисенко, який збагатив її національним змістом, характерною мелодикою, новими жанрами (фантазія, поема, романтична соната, сюїта, скерцо, рапсодія) та особливими виконавськими прийомами (плавне кантиленне звучання, витончене туше, складні пасажі з подвійними нотами, стрибки). Творчі досягнення митця зумовили подальшу стилеву й типологічну розгалуженість національної класики.